

Wat houdt duurzaamheid van een product precies in?

09 augustus 2022, 02:00

Patrick Cosemans

Thomas Vandenhaute

Wat betekent het als iemand u vraagt of een product duurzaam is? De vraag lijkt vandaag voor de hand te liggen en is snel gesteld, maar zeker niet even snel beantwoord. In een wereld onderhevig aan klimaatverandering en waar de overtuiging heerst dat we er iets aan moeten doen, neemt de aandacht van bedrijven toe voor de materialen die ze gebruiken bij de ontwikkeling van nieuwe producten. Er zullen immers vragen komen over de duurzaamheid van hun producten en de aantoonbaarheid daarvan. We helpen hen deze te beantwoorden.

Een antwoord op enkele vragen die u wellicht voorgeschoteld krijgt of zult krijgen, vindt u in deze blogpost.

Wat is duurzaamheid?

Het begint al met de definitie van duurzaamheid. In het Nederlands dekt deze term verschillende ladingen die wel eens voor verwarring kunnen zorgen. Enerzijds is er duurzaamheid duidend op het fysische aspect dat producten een lange levensduur hebben ('durability'). Anderzijds wordt dezelfde term gebruikt als we het hebben over (ecologische) systemen of processen die ervoor zorgen dat er voor onbepaalde tijd in een bepaalde behoefte kan worden voorzien zonder dat dit

nadelige gevolgen heeft voor het groter geheel ('sustainability').

Duurzaam ondernemen bijvoorbeeld is een continu proces voor het leveren van concurrerend geprijsde goederen en diensten die in de behoefte van de mens voorzien en waarbij de invloed op het milieu, grondstoffen en energie minstens evenredig is met de draagkracht van onze aarde. Dergelijke processen en systemen bezitten de mogelijkheid om zichzelf langdurig in stand te houden.

In het Engels wordt duurzaamheid op systeem- of procesniveau sustainability genoemd waarin het woord sustain of in het Nederlands 'in stand houden' verweven zit. Het fysische aspect van een lange levensduur op productniveau wordt omschreven met durability. Hierdoor is er minder verwarring mogelijk dan in het Nederlands. Wanneer iemand u aanspreekt met de vraag of uw product duurzaam is, ga dan in eerste instantie na waarover hij eigenlijk spreekt.

In het vervolg van de tekst zullen we bij het gebruik van het woord duurzaam telkens tussen haakjes de Engelse term zetten, zodat duidelijk is over welk type duurzaamheid we spreken.

Kan een product duurzaam (sustainable) zijn?

Een duurzaam (durability) product heeft een lange levensduur en verhoogt de kwaliteit en de waarde van een product aanzienlijk. Op die manier kan het product bijdragen aan een duurzaam systeem (sustainability), maar dit betekent nog niet per definitie dat het ook een duurzaam (sustainable) product is. Weinig door mensen gemaakte producten kunnen immers zichzelf onbeperkt in stand houden. Om te weten of uw producten als duurzaam (sustainable) kunnen worden beschouwd, moet u ze aftoetsen aan volgende kenmerken:

- Ze zijn opgebouwd uit biologische (hernieuwbare) materialen die geen verstoring veroorzaken in de voedselketen of uit niet-hernieuwbare materialen die reeds in omloop zijn.
- Ze veroorzaken geen belasting van het milieu in productie, tijdens en na gebruik (energie en ecosysteem).

Daar waar het eerste kenmerk nog relatief eenvoudig te achterhalen is, wordt dit al snel erg complex voor het tweede kenmerk, de milieubelasting. Om te weten of een product duurzaam (sustainable) is, moet u de gehele geschiedenis van het product en zijn materialen in kaart brengen en niet enkel het deelaspect waar u op een bepaald moment in de levenscyclus mee te maken hebt. Zo hebben vele producten een negatieve score voor duurzaamheid (sustainability) tijdens de productiefase, maar wordt dit goedge maakt door een positieve score in de gebruiksfase. Afhankelijk van de recycleerbaarheid wordt aan het einde van de levenscyclus een extra positieve of negatieve score toegevoegd. Een voorbeeld zijn zonnepanelen die slecht scoren tijdens productie, maar door de lange levensduur en door het opwekken van groene energie (met vermindering van de CO₂-uitstoot als gevolg) wordt dit tijdens de gebruiksfase significant gecompenseerd. Bij recycling is er dan weer een negatieve impact, omdat er energie nodig is om een gedeelte van de waardevolle materialen te recupereren en er is een restfractie die niet recycleerbaar is. Door de hoge positieve score in de gebruiksfase wordt een zonnepaneel als een duurzaam (sustainable) product beschouwd.

Op basis van bovenstaande kan een product dan ook zelden als 100 procent duurzaam (sustainable) beschouwd worden, maar heeft het eerder een bepaald duurzaamheidsgehalte. De studie en berekeningen van het duurzaamheidsgehalte wordt gedaan via 'life cycle analysis' (LCA). Hierin wordt gekeken naar materialen, energie, CO₂-uitstoot en andere milieu-impacts, vanaf ontginning tot afvoer van de producten bij einde levensduur. Belangrijkste resultaat tot op heden is

dat deze studies zeer complex en voor interpretatie vatbaar zijn, zeker indien de resultaten minder significant zijn als bij het voorbeeld van de zonnepanelen. Vaak moeten immers aannames gemaakt worden, omdat exacte data ontbreekt.

Een ander probleem is dat je een dergelijke studie niet gewoon eenmaal voor een product kan uitvoeren. Elke wijziging in het gehele proces, heeft een impact op de score die aangeeft hoe duurzaam (sustainable) uw product nu eigenlijk is. Tenslotte bent u verplicht om (enigszins arbitraire) beslissingen te nemen over de functionele eenheid en de systeemgrenzen (wat neemt u mee en wat niet?). In vele gevallen kan u dus enkel een richtinggevend antwoord krijgen op de vraag of een product duurzaam (sustainable) is of niet.

De beste manier om vandaag met deze LCA-berekeningen om te gaan is door niet naar de absolute waarde te kijken, maar door een vergelijking te maken tussen het oude product en het nieuwe product. Op deze manier wordt het aantal relevante parameters in de berekening aanzienlijk verminderd en gaat ook de foutenmarge omlaag. Afhankelijk van de focus (milieu, kost) en het detailniveau dat u wenst, bestaan er verschillende methodieken (ecocost, Product environmental footprint (PEF), volledig LCA, ...) om een LCA-analyse uit te voeren. U kan hier meer over lezen in onze andere [blogs](#).

Hoe gaat u om met duurzaamheid (sustainability) als bedrijf?

Het is duidelijk dat u een product niet zwart-wit als duurzaam kan labelen. Dan volgt vaak de vraag over hoe het product als een duurzaam (sustainable) product in de markt te zetten. Is een richtinggevend antwoord over de duurzaamheid (sustainability) van uw product voldoende? Deze vraag is echter niet zo belangrijk. Er zijn momenteel al heel wat producten op de markt met de claim dat ze duurzaam (sustainable) zouden zijn, al dan niet terecht. Onderzoek heeft uitgewezen dat een claim van duurzaamheid op uw product doorgaans weinig bijdraagt aan een stijging van de verkoop of de verkoopprijs (d.i. de marge). Voor de klant blijven, op het moment van aankoop, prijs en performantie de belangrijkste drijfveer. En als we even vooruit kijken, zullen in de toekomst de meeste producten per definitie duurzaam (sustainable) moeten zijn door verregaande reglementeringen en druk van de klant, waardoor een duurzaam (sustainable) label steeds minder impact zal hebben.

Wat wel belangrijk is, is dat de klanten weten dat u als bedrijf aandacht hebt voor de duurzaamheid (sustainability) van uw producten en processen, dat u bekend staat als een duurzame (sustainable) onderneming. Dit gebeurt niet van vandaag op morgen, maar is het resultaat van een volgehouden inspanning gedurende lange tijd. Hoe sneller u hiermee van start gaat, hoe meer voorsprong u kan nemen op de concurrentie. Daarnaast geeft het u ook een onmiskenbaar voordeel dat uw producten reeds voldoen aan de nieuwe normen op het moment dat nieuwe reglementering de bedrijven zullen verplichten om actie te ondernemen.

Hoe gaat u om met duurzaamheid (sustainability) als de gebruiker niet mee is?

Daarnaast is er nog het aspect van theorie versus praktijk. Duurzame producten en volledige recycleerbaarheid op papier is geen garantie dat het product geen schade aan het milieu toebrengt. Het beste (of liever, slechtste) voorbeeld is de gigantische hoeveelheid perfect recycleerbaar plastic dat op stortplaatsen of in de oceanen terecht komt. Wereldwijd wordt slechts 14 procent van plastics voor eenmalig gebruik gerecycleerd. Stel u voor dat u een product op de markt brengt, waarbij u aandacht hebt gehad voor demonteerbaarheid, herstelbaarheid, hergebruik van onderdelen en lange levensduur, maar finaal gooit uw klant dit product bij einde van eigen gebruik in de zwarte vuilzak. Doodzonde van al het werk dat aan dit product besteed werd en het

verlies van nog perfect bruikbare materialen.

Als bedrijf moet u echter niet gewoon staan toekijken hoe dit gebeurt en wachten tot de gebruiker zijn houding wijzigt, maar kan u ook hierop een impact hebben. Een zinvolle manier is bijvoorbeeld door eigenaar te blijven van het product en enkel de functie te verkopen: product-as-a-service, waarbij de klant betaalt voor het gebruik. Bij einde gebruik, defect of einde levensduur komt het restproduct terug naar het bedrijf waar het product wordt hersteld of hermaakt, of onderdelen kunnen gerecupereerd worden.

Meer info over dit principe vind u in volgende [blog](#). Interesse in terugname van producten om ze te herwerken? Hou dan ook de activiteiten van ons [Cirkel-project](#) in het oog. Dit project richt zich op de terugname en herwerking van producten om ze een nieuw leven te geven. We zoeken uit hoe u hier best mee start. [Deze blog](#) vertelt u meer hierover.

Andere vragen dan deze uit bovenstaande blog? Neem contact op met een van de auteurs!

Bron

Eco-efficient Value Creation Sustainable strategies for the circular economy, Joost G.Vogtländer,
Delft Academic Press 2014
Ellen MacArthur Foundation

(Bron beeld: <https://www.dreamstime.com>)

Authors

Patrick Cosemans

Thomas Vandenhaute